

la mirada
GUSTAU MUÑOZ

Domènec Guansé fou un destacat memorialista i crític literari, autor d'«Abans d'ara», un recull mític de retrats literaris dels protagonistes d'una època d'esplendor de la cultura catalana abans de la desfeta. Ara se n'ha publicat un epistolari ple de notícies que ens apropa a un personatge clau de la nostra cultura.

Domènec Guansé, memorialista i crític literari

Domènec Guansé
L'exili perdurable.
Epistolari selecte

Afers
Catarroja, 2018
Epistolari
330 pàgines

L'abril de 1966 aparegué a Barcelona, a l'editorial Aymà, el llibre de Domènec Guansé *Abans d'ara*. Un llibre ben singular, perquè hi figurava també discretament com a casa editora Proa, que encara no havia obtingut el permís per funcionar amb normalitat a l'interior i s'aixoplugaven sota el segell d'Aymà. Una cosa semblant els va passar poc temps després a editorials com Concret o Tres i Quatre, de València, que s'hagueren d'aixoplugar inicialment en editorials de Barcelona perquè el Ministerio de Información y Turismo, regentat per Manuel Fraga Iribarne, no els concedia el preceptiu registre editorial. Les dictadures són així d'arbitràries, incongruents i esgotadores. Amb València, s'hi acarnissaren. Tancaren una revista tan inofensiva com *Gorg* i posaren totes les traves possibles a les editorials. Si no hi havia contraordre, tot estava prohibit.

Abans d'ara era un llibre bonic, amb una coberta tipogràfica neta, harmoniosa i atractiva, amb fons verd, que s'inscrivía, a més, en la col·lecció «La mirada», de títol tan evocador. En conservar un exemplar amb l'etiqueta de la Llibreria Lauria, encara, on consta que hi va entrar el 22 d'abril de 1966. El preu: 90 pessetes.

Però qui era Domènec Guansé? Qui sap avui qui fou aquest escriptor i memorialista, aquest crític literari i promotor

cultural, autor d'una obra periodística i literària molt considerable? Alguns estudiosos. A tot estirar, alguns entesos en la història de la literatura catalana...

I tanmateix, la figura de Domènec Guansé —i tants altres personatges d'un temps estroncat— bé mereix un coneixement molt més ampli i normalitzat. Nascut a Tarragona el 1894, es traslladà a Barcelona el 1922, col·laborà estretament amb Antoni Rovira i Virgili a la *Revista de Catalunya* —en plena dictadura de Primo de Rivera—, i esdevingué un crític literari solvent i reconegut, un home de lletres professionalitzat. El 1939 hagué de marxar a l'exili. S'establí a Santiago de Xile el 1940 i, finalment, després de molts dubtes i vacil·lacions, retornà a Catalunya el 1963. Va fer de pont entre els ambients literaris de l'interior i de l'exili americà. Retornat a Catalunya, mantingué el lligam amb els qui encara continuaven exiliats. Va fer tota mena de treballs editorials per sobreviure. Es considerava un professional de les lletres. Però, per damunt de tot, fou el testimoni d'un passat que la guerra, la desfeta i el franquisme —la depuració inclement i la llarga dictadura— havien aconseguit gairebé esborrar.

Uns van «salvar els mots», altres van salvar la memòria del que fou, i dels qui hi havien estat i ja no hi eren, o que encara hi eren però d'una altra manera,

teatre

'Deliri a dos', d'Eugène Ionesco, en Teatre Akadèmia, escriu Francesc Foguet

televisió

Toni de la Torre ens presenta la sèrie d'Amazon 'The Marvelous Mrs. Maisel'

literatura

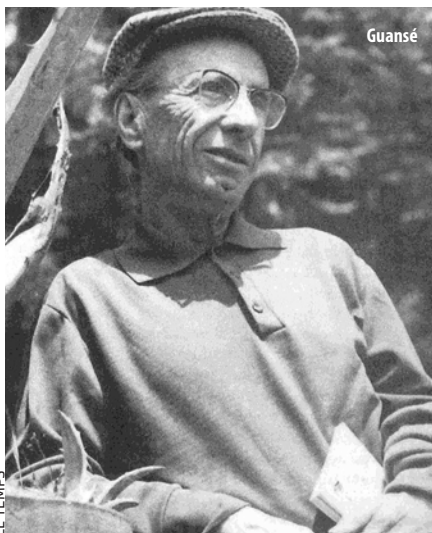
Maria Barbal parla amb Àlex Millan del seu darrer llibre, 'A l'amic escocès', un retorn al Pallars

entre la mera supervivència i una represa incipient. El llibre de 1966 en reprenia un d'anterior, *Retrats literaris*, publicat a Mèxic el 1947, i s'havia de dir —amb un títol força expressiu— *Abans del naufragi*. Però la Censura ho va impedir.

La història d'alguns llibres, que han passat vicissituds, reedicions, alteracions, és sempre il·lustrativa. El llibre de 1966 era una edició revisada i passada pel sedàs d'un temps encara molt difícil en què l'arbitrarietat dels censors feia estralls.

A cura de Montserrat Corretger i Francesc Foguet, dos destacats historiadors de la literatura catalana, s'ha publicat ara el volum *Domènec Guansé. L'exili perdurable. Epistolari selecte*. Un llibre, publicat per l'editorial Afers, que ajuda a conèixer de més a prop aquest personatge tan ple d'interès. Ell, que va fer els millors retrats literaris de tota una generació cabdal de la literatura i la cultura catalanes d'abans de la desfeta, esdevé al seu torn el personatge que cal valorar, analitzar i reivindicar. Que mereix un bon retrat literari. Amb aquest volum i gràcies a l'estudi introductor i sintètic i útil a càrrec dels dos curadors i d'una selecció de cartes, d'un epistolari molt ben triat, se'n posen les bases, completant les publicacions de l'any del centenari, promogudes a Tarragona a través de les Edicions El Mèdol.

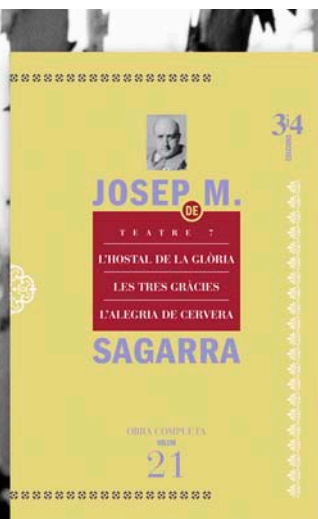
Domènec Guansé fou un gran escriptor de cartes, aquest art que —*hélas!*— es va perdre. S'escribia amb molta gent de l'interior, mentre estava a l'exili. I també amb gent dels altres exilis catalans. Quan retornà a Barcelona el 1963 mantingué una correspondència intensa amb els seus amics i companys que havien romàs a Xile i altres centres de la diàspora catalana. L'interès d'aquest epistolari és gran, perquè explica moltes situacions, pondera actituds i dificultats i traça una mena de mapa de relacions entre dos mons que es pertanyien però que havien estat violentament separats. Individuals, per descomptat, com per al mateix Domènec Guansé, un crític literari d'èxit plenament inserit en el panorama periodístic de la Barcelona dels anys 30,

EL TEMPS

que hagué de malviure durant dècades en terra estranya, i que arrossegà la ferida de la pèrdua durant tota la seua vida. La resituació a la Barcelona dels anys 60 i 70, fins a la seua mort, el 1987, fou difícil. L'exili trenca vides. D'individuals, però també de col·lectives. Provoca un trauma col·lectiu. L'exili és sempre un drama.

Refer la vida cultural catalana de la preguerra, després de la victòria franquista anorreadora, fou una tasca titànica. Fins a cert punt reeixida. No del tot. I encara més titànica fou la tasca d'aixecar una vida cultural pròpia amb cara i ulls, moderna, al País Valencià, perquè —entre altres coses— *abans d'ara* hi havia hagut més aviat poc. Però això és una altra història...

OBRA COMPLETA 21 TEATRE 7 JOSEP M. DE SAGARRA

Edició a cura de
Francesc Foguet i Miquel M. Gibert

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a **Facebook** | **Twitter**
Visita la nostra botiga virtual en www.tresiquatre.cat